

УДК 336.761

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.24.22>**Ткачук Н.М.**

кандидат економічних наук, доцент,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1947-7565>**Tkachuk Natalia**

Leonid Yuzkov Khmelnytsky University of Management and Law

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ БАНКУ: ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНКА ДОСТАТНОСТІ

THE BANK'S OWN CAPITAL: FORMATION AND ASSESSMENT OF SUFFICIENCY

У статті розглянуто особливості формування власного капіталу банку. Акцентовно увагу на оцінці достатності власного капіталу банку з урахуванням Базельських рекомендацій. Розглянуто загальні аспекти формування власного капіталу АТ «Правекс банк», що стало базовою основою для оцінки рівня його достатності. Проаналізовано структурну будову власного капіталу банку в розрізі елементів (статутного, резервного капіталу, емісійних різниць, прибутку). Здійснено оцінку змін динаміки складових власного капіталу банку. Розглянуто динаміку регулятивного капіталу банку та активів, зважених за ризиком, що є основою оцінки достатності власного банківського капіталу. Підкреслено необхідність проведення у відповідність до стандартів вимог Базеля III структури власного капіталу банків. Відзначено, що якісне впровадження міжнародних норм банківського регулювання сприяє своєчасному виявленню надмірних ризиків, дефіциту капіталу або недоліків управління для вітчизняних банків.

Ключові слова: власний капітал банку, регулятивний капітал, основний капітал, достатність власного капіталу банку, експозиція під ризиком.

The article considers the peculiarities of formation of the bank's equity capital. The special role of equity capital in the bank's activities is emphasised, which is due to the functions performed by the bank's equity capital: protective, operational, and regulatory. The general aspects of the formation of equity capital of JSC 'Pravex Bank' are considered, which is the basic basis for further assessment of its adequacy in accordance with the Basel recommendations. The structural structure of the bank's equity capital is analysed in terms of elements (authorised capital, reserve capital, share premium, profit). The article focuses on the assessment of the adequacy of the bank's equity capital in view of the Basel recommendations. The general aspects of the formation of equity capital of PRAVEX Bank JSC are considered, which became the basic basis for assessing the level of its adequacy. The structural structure of the bank's equity capital is analysed in terms of elements (authorised capital, reserve capital, share premium, profit). An assessment of changes in the dynamics of the bank's equity capital components is carried out. It is noted that JSC 'Pravex Bank' has the necessary amount of equity capital, but the quality of its formation requires immediate improvement (elimination of unprofitable components). The dynamics of the bank's regulatory capital in the context of its components: core and additional capital, as well as risk-weighted assets, which is the main assessment of the adequacy of own bank capital, is studied. The existing losses of the previous and current years significantly affect the bank's compliance with the equity capital adequacy ratios, reducing the amount of regulatory capital of PRAVEX Bank JSC. The necessity of bringing the bank's equity capital structure in line with the Basel III standards is emphasised. The author considers the aggregate exposure of this bank to risk, which is calculated by banks at the end of 2024. It is noted that the high-quality implementation of international banking regulation norms contributes to the timely detection of excessive risks, capital shortages or management deficiencies for domestic banks.

Keywords: bank's equity, regulatory capital, fixed capital, bank's equity adequacy, risk exposure.

Постановка проблеми. Практично будь-який аспект банківської справи прямо чи опосередковано пов'язується з наявністю власного капіталу чи його достатністю. Достатня кількість власних засобів банку сприяє його стабільному функціонуванню та нейтралізації різноманітних ризиків, що виникають в процесі його діяльності. Власний капітал поглинає можливі втрати і тим самим створює основу для підтримки довіри до банку з боку вкладників.

Як фінансовий посередник, банк розпочинає свою роботу з формування ресурсної бази, і, передусім, власного капіталу, що зумовлює масштаби та напрями його активних операцій. При цьому варто зауважити, що роль власного капіталу в банку та його розмір суттєво відрізняються від підприємств інших сфер діяльності. Власний капітал банку має першорядне значення в забезпеченні фінансової стійкості, міцності й надійності банку. Частка власного капіталу в сукупних банківських пасивах незначна: вона вважається достатньою, якщо становить 8-12%, тоді як в інших сферах підприємницької діяльності питома вага власного капіталу має бути більшою, ніж 50% вартості його майна [1]. Тому вважаємо за необхідне розглянути особливості формування власного капіталу, що буде мати вплив і на оцінку рівня його достатності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням сутності, ролі власного капіталу банку, особливостям його формування та управління присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, зокрема: О. Вовчак [1], І. Дмитренко [1], В. Коваленко [7], О. Криклій [2], О. Посаднева [4], С. Шелудько [7] та ін. Вагомий внесок в дослідження даної проблеми зробили також і зарубіжні вчені: Дж. Вольт [10], Д. Крег [6], Ф. Мишкін [8], Дж. Сінкі [11], А. Россіньоло [9] та ін.

Незважаючи на значний обсяг напрацювань у цій сфері, економічна нестабільність в час військових дій створює нові виклики банкам для забезпечення необхідного обсягу власного капіталу, адекватного здійснюваним ними активним операціям й достатнього для задоволення інвестиційних потреб національної економіки. Тому, на наш погляд, більш глибокого дослідження потребують питання особливостей формування та оцінки достатності власного капіталу банку в контексті необхідності врахування поточних ризиків банківської діяльності.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування особливостей формування власного капіталу банку та оцінки рівня його достатності з врахуванням вимог Базельських стандартів.

Виклад основного матеріалу. Власний капітал у банківській діяльності має дещо інше призначення, аніж в інших сферах підприємництва. Це чітко простежується через виконувані власним капіталом банку функції: захисну, забезпечення оперативної діяльності, регульовальну. Власний капітал слугує насамперед для захисту інтересів вкладників і кредиторів банку, для покриття можливих збитків від банківської діяльності. Роль захисної функції власного капіталу банку змінюється залежно від низки факторів: загальноекономічного та фінансового стану країни, а також стабільності грошової сфери; стану гарантування вкладів у країні; стратегії і тактики банків, насамперед у галузі підпорядкування їх забезпеченню ліквідності та фінансової стійкості. Функція забезпечення оперативної діяльності порівняно із захисною функцією у банківській діяльності є другорядною для власного капіталу банку. Роль цієї функції власного капіталу відчутна за подальшого розширення та структурного розвитку банку, розроблення та запровадження нових банківських технологій і продуктів. Сутність регульовальної функції полягає в тому, що через фіксацію розміру власного капіталу (або окремих його складових) регульовальні та наглядові органи впливають на діяльність банку в цілому.

Розглянемо загальні аспекти формування власного капіталу АТ «Правекс банк», що є базовою основою для подальшої оцінки рівня його достатності згідно Базельських рекомендацій. За офіційними даними НБУ, АТ «Правекс банк» належить до групи банків іноземних банківських груп і в своїй діяльності використовує інозем-

ний капітал. Станом на 1.01.2024р. банк мав сформований власний капітал у розмірі 1051,1 млн грн [12]. Динаміка обсягів власного капіталу і сукупних пасивів банку подана в табл. 1.

Як видно з наведених у табл. 1 даних, сукупні ресурси АТ «Правекс банк» упродовж 2019–2023рр. мають тенденцію до зростання і станом на кінець 2023р. склали 11228,2 млн грн., що на 93,4% більше, аніж у 2019р. і на 6,4% більше, ніж у попередньому році. При цьому відмітимо, що обсяги зобов'язань банку теж мають тенденцію щорічного збільшення обсягів, а за досліджуваний період банк зумів наростити свої депозитні ресурси в 2,5 рази (9910,7 млн грн). Протилежну тенденцію має власний капітал банку, обсяги якого щорічно зменшувалися впродовж 2019–2022рр. і лише в 2023р. маємо зростання на 19,7% порівняно з 2021р. За досліджувані п'ять років власний капітал банку скоротився майже на 30%, що буде мати негативний вплив на дотримання банком нормативів капіталу.

Аналізуючи структуру банківських ресурсів АТ «Правекс банк» відмітимо, що частка власного капіталу на кінець 2023р. склала 9,3%, що відповідає загальноприйнятим нормам (19–12%). Слід також відмітити її зменшення порівняно з 2019р. в 3,5 рази (32,6%) і щорічне поступове зниження. Найменшою питома вага власного капіталу даного банку була в 2023р. Відповідно, частка банківських зобов'язань найменшою була в 2019р. – 67,4% із щорічним збільшенням до 90,7% на кінець звітного року (рис. 1). Відтак, можемо відмітити, що керівництво АТ «Правекс банк» дбає про збільшення депозитних ресурсів банку, тим самим нарощуючи ресурсну базу для збільшення обсягів активних операцій з надання кредитів клієнтам. Зниження питомої ваги власного капіталу в сукупних ресурсів до прийняттого стану також забезпечить можливість банку дотримуватися балансу між дохідністю та ліквідністю.

Таблиця 1

Динаміка обсягів пасивів АТ «Правекс банк» у 2019–2023 рр.

Показники	Роки					Динаміка, %			
	2019	2020	2021	2022	2023	2021/ 2020	2022/ 2021	2023/ 2022	2023/ 2019
Власний капітал	1895,0	1778,2	1478,6	1100,7	1052,1	83,1	74,4	95,6	55,5
Зобов'язання	3910,0	5945,6	7995,9	9451,4	9910,7	134,5	118,2	104,8	253,5
Сукупні пасиви	5805,0	7723,8	9474,5	10552,1	11228,2	122,7	111,4	106,4	193,4

Джерело: сформовано автором за даними [5]

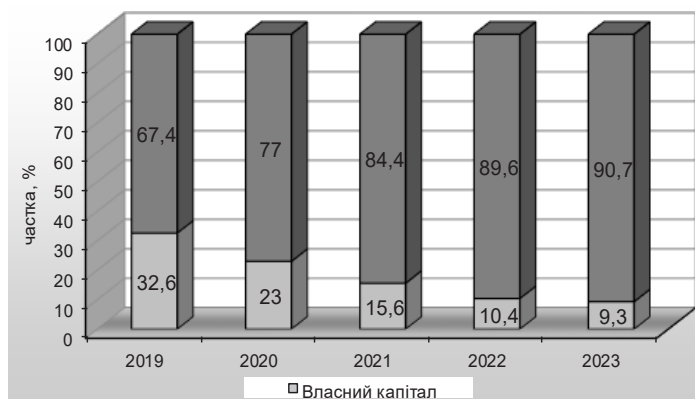

Рис. 1. Структура пасивів АТ «Правекс банк» у 2019–2023 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [5].

Для оцінки рівня достатності власного капіталу АТ «Правекс банк» та виявлення джерел його нарощення важливого значення має аналіз структурної будови власного капіталу в розрізі елементів, та відслідковування їх змін у динаміці. Як видно з даних табл. 2, елементами власного капіталу АТ «Правекс банк» є статутний капітал, резервний фонд, емісійні різниці, резерви переоцінки та нерозподілений прибуток.

Статний капітал банку впродовж досліджуваного періоду зовсім не змінювався і становив 979,1 млн грн, тоді як його питома вага в сукупному власному капіталі зростала впродовж досліджуваного періоду: з 51,6% у 2019 р. до 93,1% на кінець 2023 р., тобто в 2019 р. половину власного капіталу банку становив його статутний капітал, тоді як внаслідок зменшення сукупної величини власного капіталу в 2023 р. статутний фонд вже становив більше 90% усіх власних коштів.

Другим за роллю у формуванні власного капіталу банку є його резервний фонд або загальні резерви, що формуються за рахунок щорічних відрахувань банку з його чистого прибутку в розмірі не менше 5%. Загалом, обсяги резервного фонду АТ «Правекс банк» за досліджуваний період не змінювалися й становили 1332 млн грн, що пояснюється збитковою діяльністю банку й неможливістю проведення вищезазначених відрахувань з прибутку. При цьому питома вага резервного фонду у власному капіталі банку суттєво зросла за досліджуваний період.

Складовою власного капіталу досліджуваного банку є також емісійні різниці, що виникають внаслідок перевищення ринкової ціни банківських акцій над їх номінальної вартістю під час розміщення на фондовому ринку. Обсяги емісійних різниць не змінювалися за досліджуваний період і становили 4600 млн грн, що вдічі більше величини власного капіталу банку.

Резерви переоцінки основних засобів і нематеріальних активів, утворюються внаслідок дозволеного проведення банком переоцінки своїх фіксованих активів зі зміною їхньої ринкової вартості, а також за рахунок довгострокового володіння деякими активами, показаними у балансі за первинною вартістю їхнього придбання. Результати таких операцій відображаються у банківському балансі як резерв переоцінки і зараховуються до складу регулятивного капіталу банку в розмірі, визначеному оцінною комісією та підтвердженому аудитором за умови проведення оцінювання майна з визначенням ринкової або поточної вартості витрат на основі використання порівняльного чи витратного підходів. Як видно з табл. 2, розмір резервів переоцінки коливався за досліджуваний період в межах 210–310 млн грн, тоді як їх частка у власному капіталі

Таблиця 2

Структура власного капіталу АТ «Правекс банк» у 2019–2023 рр.

Показники	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Статутний капітал, млн грн	979,1	979,1	979,1	979,1	979,1
Резервний фонд, млн грн	1332	1332	1332	1332	1332
Емісійні різниці, млн грн	4600	4600	4600	4600	4600
Резерви переоцінок, млн грн	210,7	215,6	230,6	267,9	311,9
Прибутки (збитки), млн грн	(3896,6)	(4066,6)	(4332,8)	(4748,0)	(4840,7)
Власний капітал усього, млн грн	1895,0	1778,2	1478,6	1100,7	1052,1
Питома вага у власному капіталі:					
– статутного капіталу, %	51,6	55,1	66,2	88,9	93,1
– резервного фонду, %	70,3	74,5	90,1	121,0	126,6
– емісійних різниць, %	242,7	258,7	311,1	417,9	437,2
– резервів переоцінки, %	11,1	12,1	15,6	24,3	29,6
– прибутків (збитків), %	(205,6)	(228,7)	(293,0)	(431,4)	(460,0)

Джерело: сформовано автором за даними [5]

зростала щорічно з 11% на кінець 2019 р. до 30% на кінець 2023 р. Варто зауважити, що переоцінка основних засобів вважається одним із найбільш поширеним методом «роздування» власного капіталу банку, але в АТ «Правекс банк» немає потреби саме в такому нарощенні власного капіталу.

Нерозподілений прибуток є доволі специфічним елементом власного капіталу банку, адже виконує неоднозначну роль: одночасно є, і результатом діяльності банку, і джерелом нарощення власного капіталу, і способом забезпечення капіталізації. Врештеш все звернути увагу, що впродовж досліджуваного нами періоду АТ «Правекс банк» отримував збитки, а не прибутки, обсяги яких були для банку суттєвими й призводили загалом до зменшення його власного капіталу. Так, на кінець 2023 р. збитки банку сягнули 4840,7 млн грн, що на 1000 млн грн більше порівняно з даними 2019 р. Відтак, зазначимо, що нерозподілений прибуток не є джерелом нарощення власного капіталу для досліджуваного банку.

Підсумовуючи відзначимо, що АТ «Правекс банк» на сьогодні має необхідний обсяг власного капіталу, але якість його формування потребує негайного покращення (усунення збиткової діяльності). Окремі складові власного капіталу (статутний капітал, резервний фонд, емісійні різниці) впродовж досліджуваного періоду не змінювалися, що негативно відображається на його обсягах і здатності банку виконувати економічні нормативи. Крім того, ці складові й відсутність прибутку не можуть вважатися джерелами поповнення власного капіталу для банку.

Отже, для ефективного здійснення управління достатністю власного капіталу вважаємо за необхідне оцінити адекватність сформованого власного капіталу АТ «Правекс банк» активним операціям, які ним здійснювалися за 2019–2023 рр. Розглянемо наскільки даний банк був спроможний виконувати нормативи достатності власного капіталу у 2019–2023 рр., які подані в табл. 3.

Як видно з наведених у табл. 3 даних, регулятивний капітал АТ «Правекс банк» (норматив Н1) має чітко виражену тенденцію до зменшення за 2019–2023 рр., зокрема станом на кінець 2023 р. його розмір становив 676,1 млн грн, що, звичайно, більше за нормативне значення (200 млн грн), але порівняно з 2022 р. менше на 0,4%, а порівняно з 2019 р. менше більш як удвічі. Для виявлення причин таких змін вважаємо за необхідне проаналізувати динаміку змін основних складових регулятивного капіталу, які використовуються для його обчислення.

Як свідчать наведені в табл. 4 дані, в досліджуваному банку активи представлені не всіма групами кредитного ризику, зокрема, наявні активи, які будуть зважуватися за рівнем кредитного ризику для обчислення величини регулятивного капіталу груп першої (ризик 0%), третьої (ризик 20%), шостої (ризик 50%) та восьмої (ризик 100%). Так, за досліджуваний період в 1,6 разу зросли неризикові активи (перша група), майже втричі збільшились активи банку з рівнем ризику 20% і у шість разів зросли банківські активи з рівнем ризику 50%, тоді як високоризикові активи за

Таблиця 3

Динаміка нормативів капіталу АТ «Правекс банк» у 2019–2023 рр.

Показники	Нормативне значення	Роки				
		2019	2020	2021	2022	2023
Норматив Н1, млн грн	більше 200,0	1557,6	1353,5	1135,9	678,6	676,1
Динаміка нормативу Н1, %	–	–	86,9	83,9	59,7	99,6
Норматив Н2, %	більше 10%	73,01	35,65	19,82	13,87	18,47
Динаміка нормативу Н2, %	–	–	48,6	55,6	70,0	133,1
Норматив Н3, %	більше 7%	69,68	34,11	18,82	12,70	16,90
Динаміка нормативу Н3, %	–	–	48,9	55,2	67,4	133,1

Джерело: сформовано автором за даними [5]

обсягами майже не змінилися – зростання лише на 1,3%. Загалом, обсяг активів банку, зважених за ризиком зростає у 2019–2022 р. У 2023р. відбулося зменшення обсягів таких активів майже вдвічі порівняно з 2022 р., а проти 2019 – збільшення на 25,2%. Варто також зазначити, що АТ «Правекс банк» має ще непокритий кредитний ризик в розмірі 57,2 млн грн на кінець 2023 р., що є найнижчим значення за досліджуваний період. А з 2021 р. банк визначає ще й величину мінімального операційного ризику, обсяг якої збільшився вдвічі на кінець звітного року і становив 863,2 млн грн.

Оскільки основний капітал є головним елементом у формуванні величини регулятивного капіталу банку, то вважаємо за необхідне розглянути та проаналізувати його склад і динаміку за допомогою табл. 5. Нагадаємо, що при визначенні величини основного капіталу банку включаються такі елементи, як: статутний капітал, емісійні різниці та загальні резерви. Крім цього ще враховується такий специфічний елемент, як зменшення основного капіталу. Основний капітал АТ «Правекс банк» зменшується при обчисленні на величину збитків минулих років та інвестицій банку в нематеріальні активи.

Як видно з даних табл. 5, загальна величина зменшення основного капіталу досліджуваного банку становить на кінець 2023 р. найбільше значення за п'ять років – 4962 млн грн., що майже відповідає величині емісійних різниць і в 5 разів більше, ніж величина статутного капіталу банку. Порівняно з 2019 р. відбулося збільшення цієї складової основного капіталу банку на 20%. Найбільший негативний вплив на зменшення обсягів основного та регулятивного капіталів мають збитки минулих років і поточного року, які унеможливають нормальне виконання банком не лише нормативів капіталу, а й інших економічних нормативів. Інвестиції банку в нематеріальні активи були на одному рівні впродовж 2022–2023 р. – 250 млн грн., але в 2023 р. зменшилися до 111 млн грн, що майже відповідає рівню 2019 р.

Відтак, варто зауважити, що наявні збитки минулих і поточного років суттєво впливають на виконання банком нормативів достатності власного капіталу, зменшуючи величину регулятивного капіталу АТ «Правекс банк». Такі тенденції можуть мати негативні наслідки і в наступні роки, адже НБУ суттєво посилив вимоги до складових та порядку їх обчислення та включення до регулятивного капіталу.

Таблиця 4

**Динаміка регулятивного капіталу АТ «Правекс банк»
в розрізі складових у 2019–2023 рр.**

Нормативи	Роки					Динаміка 2023/2019, %
	2019	2020	2021	2022	2023	
Регулятивний капітал, в тому числі:	1557,6	1353,5	1135,9	678,6	676,1	43,4
– основний капітал	1486,6	1295,0	1078,65	621,4	618,8	41,6
– додатковий капітал	70,9	58,5	57,3	57,3	57,3	80,8
Активи, зважені за ризиком, в тому числі:	2198,1	3833,3	5401,5	4399,0	2752,9	125,2
– I група: 0%	3804,0	5286,6	3431,0	3798,7	6336,2	166,6
– III група: 20%	621,6	880,3	579,5	2088,6	1839,1	295,9
– VI група: 50%	105,4	269,2	883,4	744,8	676,4	641,7
– VIII група: 100%	2021,1	3522,6	3872,4	3608,9	2046,9	101,3
Непокритий кредитний ризик	118,3	93,1	121,0	86,0	57,2	48,4
Мінімальний операційний ризик	–	–	431,6	431,2	863,2	–

Джерело: сформовано автором за даними [5]

Таблиця 5

Динаміка основного капіталу АТ «Правекс банк» за елементами у 2019–2023 рр.

Показники	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Регулятивний капітал	1557,6	1353,5	1135,9	678,6	676,2
Основний капітал	1486,6	1295,0	1078,6	621,4	618,8
Динаміка, до попереднього року, %	–	87,1	83,2	57,6	99,6
Статутний капітал	979,1	979,1	979,1	979,1	979,1
Емісійні різниці	4600,4	4600,4	4600,4	4600,4	4600,4
Загальні резерви	1332,1	1332,1	1332,1	1332,1	1332,1
Зменшення основного капіталу:	4094,2	4600,4	4502,3	4959,5	4962,0
Динаміка, до попереднього року, %	–	112,4	97,8	110,1	100,1
– збитки минулих років	3775,0	3889,3	4066,6	4332,8	4747,8
Динаміка, до попереднього року, %	–	103,0	104,6	106,5	109,6
– інвестиції в нематеріальні активи	101,4	150,0	150,0	154,6	111,1
Динаміка, до попереднього року, %	–	147,9	100,0	103,0	71,9
– збитки поточного року	217,7	279,3	279,3	467,0	96,7
Динаміка, до попереднього року, %	–	147,9	100,0	103,0	71,8

Джерело: сформовано автором за даними [5]

Зазначимо також, що система нормативів, що регулюють капітал банків, включає вимогу щодо формування капітальних буферів, зокрема буфера запасу (консервації) капіталу та контрциклічного буфера. Ці буфери створюються банком понад встановлене нормативне значення достатності основного капіталу (НЗ) і слугують додатковим захисним механізмом для підвищення фінансової стійкості банківської установи. Мінімальний розмір буфера запасу (консервації) капіталу становить 2,5% від загального обсягу ризику. Рішення щодо початку формування буфера та графіка його поступового досягнення ухвалюється Правлінням Національного банку України [3]. Інформація про відповідні рішення заздалегідь оприлюднюється на офіційному вебресурсі Національного банку, що забезпечує прозорість регуляторної політики у сфері банківського нагляду.

Починаючи з 2024 р., структура власного капіталу українських банків поступово приводиться у відповідність до міжнародних стандартів, що передбачає комплексну модернізацію регуляторних вимог. Ключовими змінами стали вже [4]:

1. Впровадження трирівневої структури власного капіталу банку, яка включає:
 - основний капітал 1-го рівня (найбільш стійкі елементи капіталу, що повністю поглинають збитки);
 - додатковий капітал 1 рівня (додаткові джерела фінансування, що можуть бути використані для підтримки фінансової стабільності);
 - капітал 2-го рівня (менш ліквідні, але важливі ресурси, що забезпечують фінансову гнучкість банку).
2. Посилення вимог до складових капіталу та порядку його коригування, що підвищить прозорість структури власного капіталу банків.
3. Запровадження додаткових «пруденційних фільтрів», які спрямовані на очищення капіталу від елементів, що не здатні ефективно поглинати збитки та не забезпечують належного рівня фінансової стійкості.
4. Введення коефіцієнта левериджу, який визначатиме вимоги до достатності капіталу виходячи із загального обсягу активів банку, без застосування коефіцієнтів зважування на ризик.

Однозначно, що такі реформи наближають українську банківську систему до стандартів Базеля III, сприяючи підвищенню її стійкості та адаптивності до сучасних

викликів фінансового ринку. Доцільно також звернути увагу й на сукупну експозицію даного банку під ризиком, яку обчислюють вже на кінець 2024 р. і яка являє собою сукупність активів банку, зважених за рівнем кредитного ризику (рис. 2).

Як видно з рис. 2, найбільшу частку в сукупній експозиції під ризиком становлять активи банку, зважені за ступенем кредитного ризику, далі вдічі меншою є мінімальна величина операційного ризику банку й незначною є мінімальна величина операційного ризику та величина непокритого кредитного ризику банку. Структуру активів, зважених за рівнем кредитного ризику станом на кінець 2024р. характеризується суттєвою перевагою неризикової групи банківських активів з нульовим рівнем кредитного ризику.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене відмітимо, що якісне впровадження міжнародних норм банківського регулювання та нагляду забезпечує проведення всебічної оцінки достатності власного капіталу АТ «Правекс банк» та сприяє вчасному виявленню надмірних ризиків, дефіциту капіталу або недоліків управління. Специфіка формування власного капіталу даного банку зумовлена його приналежністю до провідної банківської групи Єврозони Intesa Sanpaolo, що відображається на структурі власного капіталу та джерелах його поповнення. Найбільшу частку у власному капіталі АТ «Правекс банк» займає статутний капітал, також наявний резервний фонд та емісійні різниці, абсолютне значення яких за досліджуваний період не зазнавало ніяких змін. Впродовж розглянутого періоду банк отримував збитки, обсяги яких були суттєвими й призводили до скорочення власного капіталу. Здійснена оцінка достатності власного капіталу банку засвідчила виконання ним усіх нормативів капіталу й суттєве перевищення їх фактичних значень встановленим нормам. Обсяг регулятивного капіталу (норматив Н1) банку зменшився удвічі за рахунок збільшення непокритих збитків минулих років і поточного року. Крім того, регулятивний капітал банку більш, як на 90% сформований за рахунок основного капіталу, частка додаткового капіталу є дуже малою. Забезпечення якісної оцінки достатності (адекватності) капіталу банку в умовах воєнного стану доцільно розглядати у площині: 1) дотримання вимог до якості та структури регулятивного капіталу банку; 2) удосконалення підходів до розрахунку зважених за ризиком активів.

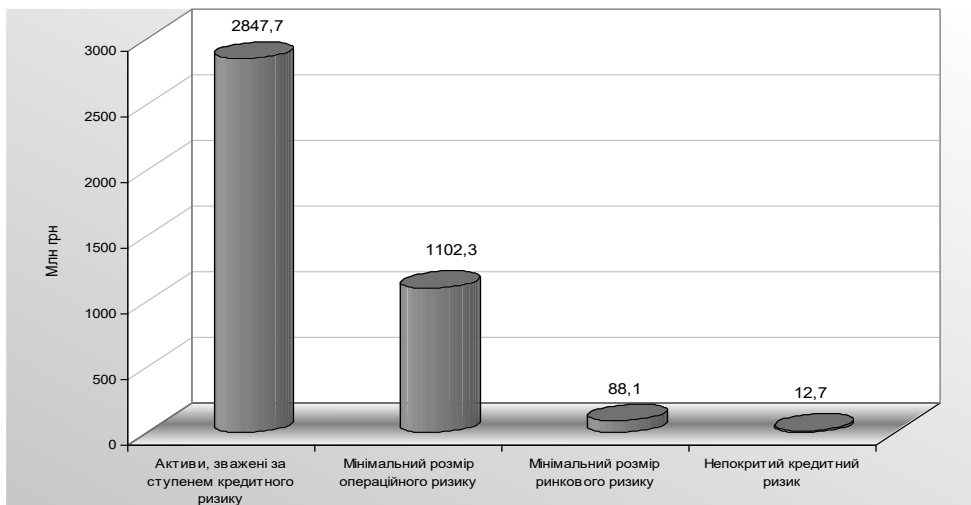

Рис. 2. Сукупна експозиція АТ «Правекс банк» під ризиком у 2024 р.
Джерело: побудовано автором за даними [5]

Список використаних джерел:

1. Вовчак О. Д., Дмитренко І.Б. Оцінка достатності капіталу банку в умовах ринкової невизначеності: теорія і практика : монографія. Львів : Університет банківської справи, 2021. 259 с.
2. Криклій О. А., Лор А. К. Достатність капіталу банку: фактори впливу та зовнішній механізм забезпечення. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12>
3. Положення про організацію процесу оцінки достатності внутрішнього капіталу в банках України та банківських групах. Затв. Постановою Правління НБУ від 30.12.2021. № 161. (поточна редакція від 05.08.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0161500-21#n21>
4. Посаднева О., Стефанович Н., Цілінко В. Оцінка достатності власного капіталу банків в період сучасних викликів та загроз. *Економіка та суспільство*, 2023. №56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-76/>
5. Нормативи капіталу та їх складові (у розрізі банків). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
6. Craig, D., Au J., Lowe D. & Deacon C. Basel IV and proportionality initiatives. Canadian capital and liquidity framework. 2019. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ca/pdf/2019/12/basel-iv-and-proportionality-initiatives-en.pdf>
7. Kovalenko V., Sheludko S., Radova N., Murshudli F. & Gonchar K. International standards for bank capital regulation. *Financial and credit activity : problems of theory and practice*. 2021. № 1 (36). P. 35. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v1i36.227609>
8. Frederic S. Mishkin The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Global Edition. [Pearson Academic. 2018. 720 p.
9. Rossignolo A. F. Basel 3.5 vs. Basel III: a radical overhaul of the capital requirements pillar. The case of commodity exposures. *Banking, Accounting and Finance*. 2020. №11 (1). Pp. 1–34.
10. Vojta George J. Bank Capital Adequacy. New York : First National City Bank, 1973. 48 p.
11. Joseph F. Sinkey Commercial Bank Financial Management (6th Edition). Prentice Hall. January 15, 2002. 696 p.

References:

1. Vovchak O. D. & Dmytrenko I. B. (2021). Otsinka dostatnosti kapitalu banku v umovakh rynkovoi nevyznachenosti: teoriia i praktyka : monohrafiia [Assessment of the Bank's Capital Adequacy in the Context of Market Uncertainty: Theory and Practice : monograph]. Lviv: Universytet bankivskoi spravy, 259 p.
2. Kryklii O. A. & Lor A. K. (2020). Dostatnist kapitalu banku: faktory vplyvu ta zovnishnii mekhanizm zabezpechennia. [Bank Capital Adequacy: Influencing Factors and External Support Mechanism]. *Efektivna ekonomika*. no. (12). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12>
3. Polozhennia pro orhanizatsiiu protsesu otsinky dostatnosti vnutrishnoho kapitalu v bankakh Ukrainy ta bankivskykh hruppakh [Regulation on Organisation of the Process of Assessment of Internal Capital Adequacy in Ukrainian Banks and Banking Groups]. Zatv. Postanovoiu Pravlinnia NBU vid 30.12.2021. №161. (potochna redaktsiia vid 05.08.2024r.). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0161500-21#n21>
4. Posadnieva O., Stefanovych N. & Tsilynko V. (2023). Otsinka dostatnosti vlasnoho kapitalu bankiv v period suchasnykh vyklykiv ta zahroz. [Assessing the adequacy of banks' equity capital in the context of current challenges and threats]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. (56). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-76>
5. Normatyvy kapitalu ta yikh skladovi (u rozrizi bankiv). [Capital ratios of these funds (for bank balance sheet breakdowns)]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist>
6. Craig D., Au J., Lowe D. & Deacon C. (2019). Basel IV and proportionality initiatives. Canadian capital and liquidity framework. Available at: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/ca/pdf/2019/12/basel-iv-and-proportionality-initiatives-en.pdf>
7. Kovalenko V., Sheludko S., Radova N., Murshudli F. & Gonchar K. (2021). International standards for bank capital regulation. *Financial and credit activity : problems of theory and practice*. no 1 (36), pp. 35–45.
8. Frederic S. Mishkin (2018). The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Global Edition. [Pearson Academic. 720 p.
9. Rossignolo A. F. (2020). Basel 3.5 vs. Basel III: a radical overhaul of the capital requirements pillar. The case of commodity exposures. *Banking, Accounting and Finance*. no. 11 (1). p. 1–34.
10. Vojta George J. (1973). Bank Capital Adequacy. New York : First National City Bank, 48 p.
11. Joseph F. Sinkey (2002). Commercial Bank Financial Management (6th Edition). Prentice Hall. 696 p.